

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3131

Vragen van het lid **Van Nispen** (SP) aan de Minister voor Rechtsbescherming over *het bericht dat gevangenispersoneel alarm slaat over een plan om gevangenen veel meer zelf te laten regelen via tablets* (ingezonden 17 augustus 2018).

Antwoord van Minister **Dekker** (Rechtsbescherming) (ontvangen 7 september 2018).

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het bericht «Tablets in cel nachtmerrie voor cipiers»?¹ Sinds wanneer bent u op de hoogte van de onrust onder het personeel over de voorgenomen proef om gevangenen zelf meer te laten regelen door middel van tablets?

Antwoord vraag 1

Ja. Het betreft het Zelfbedieningsportaal Justitiabelen (ZBJ). De genoemde tablets zijn uitgerust met functionaliteiten die de justitiabele ondersteunen bij zijn zelfredzaamheid in detentie en de terugkeer naar de maatschappij. Gedurende de planvorming en totstandkoming van het ZBJ zijn de ondernemingsraden op zowel centraal als lokaal niveau nauw betrokken geweest. In het eerste en tweede kwartaal van dit jaar is uitvoerig overleg geweest met de Centrale Ondernemingsraad (COR) van DJI over ZBJ. Door DJI is goede notie genomen van de aangegeven zorgen en adviezen. Dit heeft geleid tot acties en maatregelen. Zo zal de COR deelnemen aan de begeleidingscommissie van de pilot. DJI heeft de voorzitter van de COR DJI hierover schriftelijk geïnformeerd. In een reactie daarop aan de bestuurder heeft de COR DJI beaamd zich te kunnen vinden in de genoemde maatregelen.

Vraag 2 en 3

In welke fase bevinden zich de plannen om gevangenen met tablets hun eigen zaken te laten regelen?

Klopt het dat de penitentiaire inrichtingen van Dordrecht en Lelystad en de justitiële jeugdinrichting van Nijmegen gaan experimenteren met deze werkwijze? Waarom is juist voor deze locaties gekozen?

¹ Algemeen Dagblad, 21 april 2018; <https://www.ad.nl/binnenland/tablets-in-cel-nachtmerrie-voor-cipiers~ad14b22b/>

Antwoord 2 en 3

Het project bevindt zich in de pilotfase. In de penitentiaire inrichtingen Dordrecht, Lelystad en de Jeugdinstelling de Hannerberg wordt het werken met een tablet door justitiabelen en door medewerkers eerst beproefd. Deze locaties zijn een goede afspiegeling van de regimes van DJI en daarmee representatief voor de diverse groepen gedetineerden binnen het gevangeniswezen en jeugd.

Vraag 4

Is met het DJI-personeel overleg geweest over de in het artikel genoemde pilot? Zo ja, wat waren de reacties vanuit het personeel? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Ja. De ideeën over ZBJ zijn afkomstig van de werkvloer en gebundeld tot het project ZBJ. In de uitwerking en planvorming van het platform ZBJ en de pilots zijn medewerkers continu betrokken. Door deelname in verschillende gremia en werkgroepen voorafgaand en gedurende het pilotproject zijn vertegenwoordigers vanuit diverse lagen in de organisatie stap voor stap betrokken bij de opzet van ZBJ, de invulling van de verschillende te ontsluiten functionaliteiten (de apps) en ontwikkeling van het uiterlijk en de gebruiksvriendelijkheid van de apps. Daarnaast spelen de medewerkers van de betreffende inrichting bij de voorbereiding en uitwerking van de pilot een centrale rol. Dit heeft ertoe geleid dat functies in ZBJ worden betrokken waarvan de vertegenwoordigers uit de organisatie hebben aangegeven dat deze de justitiabele het beste voorbereiden op zijn terugkeer naar de maatschappij. Denk hierbij aan het maken van afspraken bij de dokter, boodschappen bestellen, plannen van bezoek en het vinden van een woning en baan.

De medezeggenschap, zowel centraal als lokaal, is vanaf de aanvang van de voorbereiding van deze pilots steeds betrokken. Onderdeel van de pilot ZBJ is een meetperiode van ongeveer drie maanden onder een representatieve groep van de drie pilotlocaties. Voor deze meetperiode wordt een begeleidingscommissie ingericht bestaande uit vertegenwoordigers vanuit de organisatie. Een lid van de Centrale Ondernemingsraad van DJI maakt deel uit van deze commissie. De commissie evalueert de betreffende pilots. Ook gedetineerden uit alle doelgroepen in de inrichtingen hebben inbreng gehad in de lay-out en de gebruiksvriendelijkheid van het platform. Dit heeft ertoe geleid dat ZBJ zeer laagdrempelig en intuïtief te gebruiken is door de diverse doelgroepen die DJI kent.

Vraag 5 en 9

Deelt u de zorg dat, hoewel het in principe een goede gedachte is dat gedetineerden zoveel mogelijk zelfredzaam worden en zelf verantwoordelijkheid nemen voor de zaken die geregeld moeten worden, het te ver doorvoeren van dit concept ertoe leidt dat veel menselijk contact vervangen wordt door tablets en camera's?

Bent u het met het personeel eens dat niet meer camera's, maar meer menselijk contact de veiligheid van personeel en gedetineerden ten goede komt? Zo ja, bent u bereid geld vrij te maken voor extra gevangenispersoneel? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 5 en 9

Ik deel de zorg dat menselijk contact vervangen wordt door tablets en camera's niet. De inzet van camera's is geen onderdeel van ZBJ en valt daarom buiten dit project. ZBJ staat juist voor het bevorderen van het menselijk contact tussen personeel en justitiabele.

De verwachting is juist dat ZBJ gaat zorgen voor meer dagelijks persoonlijk contact, voor meer begeleiding en coaching van de justitiabele en DJI-medewerker. De komst van ZBJ zorgt ervoor dat de collega's op de werkvloer meer toekomen aan de basis van hun werk: zorgen dat justitiabelen aan hun gedrag werken, coaching en begeleiding, gericht op een duurzame terugkeer naar de maatschappij. Deze doelstelling wordt getoetst in de pilot ZBJ en meegenomen in de evaluatie.

Vraag 6

Is het voor iedere gedetineerde weggelegd om «zelfredzaam» te worden? Is bijvoorbeeld de bedoeling dat ook gedetineerden die analfabeet, laaggeletterd of anderstalig zijn of te maken hebben met psychologische problemen gebruik moeten maken van de tablet? Zo niet, voor welk deel van de gedetineerden is dit het geval?

Antwoord 6

Of de tablet bijdraagt aan zelfredzaamheid en bruikbaar is voor alle groepen justitiabelen moet worden vastgesteld in de pilot ZBJ. De lay-out van de tablet is mede gebaseerd op de inbreng van gedetineerden. Dit heeft ertoe geleid dat ZBJ zeer laagdrempelig en intuïtief te gebruiken is door de diverse groepen justitiabelen. Zo wordt op de tablet veel gewerkt met iconen en plaatjes waardoor ook laaggeletterden ermee overweg kunnen. Meertaligheid is ingebouwd in de tablet, zodat ook niet-Nederlandstaligen de tablet makkelijk kunnen gebruiken. De functionaliteit is aan te passen aan doelgroepen en het soort regime. Uiteindelijk blijft de beslissing of een gedetineerde gebruik kan maken van de tablet maatwerk. Pl's bepalen zelf of justitiabelen met psychologische problemen gebruik kunnen maken van de tablet. Het is aan DJI alle justitiabelen daarin zo goed mogelijk te begeleiden en te faciliteren.

Vraag 7

Is het de bedoeling dat op termijn de tablet de fysieke bibliotheek moet gaan vervangen? Beseft u zich dat de bibliotheek de ontmoetingsplaats is waar personeel en gedetineerden met elkaar in gesprek komen? Bent u bereid het sluiten van de fysieke bibliotheken terug te draaien?

Antwoord 7

Bij brief aan de Tweede Kamer van 24 november 2015 heeft de toenmalige Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie aangekondigd dat er een gefaseerde vervanging van fysieke gevangenisbibliotheken komt.² De vervanging door een digitale bibliotheek is gekoppeld aan de invoering van het project ZBJ. Gedurende de ZBJ-pilotperiode treden geen veranderingen op ten opzichte van de bibliotheek als gevolg van de pilot. Er worden geen onomkeerbare besluiten geïnitieerd en een bibliotheek-app wordt tijdens de pilotperiode niet geactiveerd. Personele gevolgen zijn daarmee nu dus ook niet aan de orde voor medewerkers van de bibliotheek. Zoals in voornoemde brief is gemeld is pas in het geval van een succesvolle implementatie van ZBJ een fysieke bibliotheek niet meer nodig en kan daarna worden overgegaan tot een digitale bibliotheekvoorziening.

Vraag 8

Snapt u de zorgen van het personeel dat door de introductie van tablets op de kamers van gedetineerden onveilige situaties kunnen ontstaan doordat er minder contact zal zijn met gedetineerden? Zo ja, hoe denkt u die zorgen weg te kunnen nemen? Zo nee, bent u het er niet mee eens dat contact tussen personeel en gedetineerden juist extreem belangrijk is voor een veilige situatie in de gevangenis en het resocialisatieproces van de gedetineerde?

Antwoord 8

Die zorg deel ik niet. Zoals gemeld is een van de doelstellingen van ZBJ juist het verlagen van de handmatige handelingen van de medewerkers op de werkvloer, zoals het verstrekken en ophalen van papieren formulieren, die nu een dagelijks onderdeel van hun werk vormen. ZBJ zorgt ervoor dat juist deze administratieve taken afnemen en medewerkers meer tijd overhouden voor het persoonlijk contact.

² Kamerstuk 24 587, nr. 628